

OPŁACALNOŚĆ ZARODOWEJ FERMY OWCZEJ I TUCZU JAGNIĄT

Tadeusz Kuśmider

Instytut Ekonomiki i Organizacji Gospodarstw Rolniczych, SGGW-AR
w RZD Puczniew

Spółeczeństwo oczekuje odpowiedniej ilości artykułów zwierzęcych, które zaspokoiłyby jego potrzeby. Wszelka tego rodzaju działalność gospodarcza łączy się z nakładami. Nie może się ona odbywać „za darmo”. Dlatego też istnieje, u producentów i konsumentów, zainteresowanie wysokością kosztów, które można otrzymać w sposób mniej lub bardziej dokładny. W opracowaniu tym¹ Pracownia Instytutu Ekonomiki i Organizacji Gospodarstw Rolniczych SGGW AR w RZD Puczniew zajęła się ekonomiką zarodowej fermy owczej oraz przemysłowego tuczu jagniąt, skopków i tryczków z punktu widzenia naszego zakładu. Dążyliśmy do określenia wysokości kosztów własnych tej produkcji.

Ferma owczarska typu anglo-merynosa PRN, ma za sobą 27 letnią tradycję. Tucz jagniąt zapoczątkowany w 1973 r. oparty był w 87% na materiale skupowanym od rolników indywidualnych. W latach kalendarzowych 1973-1978 tuczono ogółem 8509 jagniąt, których waga początkowa wynosiła przeciętnie 30 kg. Upadki stanowiły 3,1%. Ze sprzedanych 8249 sztuk o średniej wadze 42 kg na rynek zachodni eksportowano 92,2%. Przeciętny przyrost na jednej sztuce wynosił 14,17 kg przy wahaniach od 8,52 do 17,58 kg. Po uwzględnieniu jagniąt padłych przyrost wynosił 14,61 kg.

W celu uchwycenia zmian, jakie dokonały się w czasie, wyniki uzyskane w roku gospodarczym 1977/78 dotyczące fermy zarodowej porównaliśmy ze średnimi wynikami z lat 1971/72-1976/77, a w tuczu jagniąt porównaliśmy ze średnimi wynikami uzyskanymi w latach 1973/74-1976/77. Pozwoliło nam to pokazać tendencję i dynamikę zmian w kosztach własnych i w wartości produkcji.

Przy liczeniu kosztów zastosowana metoda rozdzielenia-uorganiczno-

¹ Opracowanie składa się z dwóch doniesień: 1. Opłacalność zarodowej fermy owczej i 2. Opłacalność tuczu jagniąt.

na uwzględnia ścisły związek produkcji owczarskiej z nakładami całego wielkorolnego (638 ha UR) przedsiębiorstwa. Koszty pasz treściwych i mineralnych liczyliśmy według cen zakupu lub cen ewidencyjnych. Pasaże nietargowe liczyliśmy po bezpośrednim uorganicznionym własnym jednostkowym koszcie produkcji. W kosztach pasz nie liczyliśmy kosztów słomy i plew. Po stronie wartości produkcji nie szacowaliśmy obornika. Koszty siły roboczej i siły pociągowej obliczono według własnych kosztów przedsiębiorstwa właściwych dla konkretnych lat. Koszty pośrednie rozdzieliliśmy za pomocą klucza podziałowego, za który przyjęliśmy wartość sprzedanej produkcji podstawowej. Wartość pokarmową pasz określiliśmy według tabel [1]. Przy ustalaniu powierzchni wyżywieniowej posługiwaliśmy się średnimi plonami roślin w latach zbioru. Na przykład, dla pasz treściwych braliśmy średni plon zbóż.

W strukturze kosztów własnych (tab. 1) fermi zarodowej największy udział stanowiły koszty pasz. W badanym okresie najwyraźniej wzrosły koszty pasz gospodarskich. Wynikło to z ilości zużycia pasz, zmiany struktury i wzrostu ich kosztów jednostkowych. Więcej skarmiono suszu z zielonek. W latach 1971/72-1976/77 na jedną matkę z przychowkiem zużyto 107 kg suszu, a w roku gospodarskim 1977/78 już 189 kg. W tym czasie zwiększył się również dwukrotnie koszt suszu, bo z 2363 do 4670 zł za tonę. Przyrost o 73% kosztów pasz treściwych spowodowany był ich zwiększonym zużyciem z 264 do 301 kg na jedną matkę z przychowkiem oraz, przede wszystkim, ich ceną z 3558 do 5394 zł/t.

W tuczu jagniąt, po wyłączeniu wartości jagniąt zakupionych i jagniąt z własnego chowu, również zasadniczą pozycję stanowiły koszty pasz. Ich wielkość z czasem rosła wyraźnie. Koszty pasz treściwych w analizowanym okresie wzrosły o 119%.

Najbardziej jednak zwiększyły się koszty mechanicznej siły pociągowej. Na fermie zarodowej nastąpiła substytucja żywej siły pociągowej przez mechaniczną siłę pociagową, której koszt wzrastał z roku na rok. Związane to było szczególnie ze zwyczajną ceną paliwa i remontów ciągników oraz przyczep. Koszty własne ogółem wzrosły o 77% na fermie zarodowej i o 55% w tuczu jagniąt.

Wartość produkcji (tab. 2) fermi zarodowej w 1977/78 r. w stosunku do okresu bazowego przyrosła o 74%. A zatem, sytuacja ekonomiczna fermi owczej uległa nieznaczniemu pogorszeniu. Z czasem zmieniła się również struktura wartości produkcji. Udział wpływów ze sprzedaży owiec do chowu wzrósł z 34 do 48%, a wpływy ze sprzedaży wełny zmalały z 46 do 35% wartości produkcji ogółem.

W wartości produkcji ogółem tuczu jagniąt obserwujemy większe dochody ze sprzedaży żywca o 82% z jednoczesnym bardzo dużym zmniejszeniem wartości tuczonych jagniąt na koniec roku gospodarczego 1977/78.

Tabela 1

Koszty własne produkcji owczarskiej w RZD Puczniew

Rodzaj kosztów	Ferma zarodowa — w przeliczeniu na jedną matkę z przychówkiem				Tucz jagniąt ogółem				wskaźnik 1973/74 -1976/77 = 100
	średnie roczne w latach 1971/72- -1976/77		średnie roczne w latach 1973/74- -1976/77		średnie roczne w latach 1973/74- -1976/77		średnie roczne w latach 1973/74- -1976/77		
	zł	%	zł	%	zł	%	zł	%	
Robocizna ^a	740	20	1 222	19	137 705	4	273 598	5	199
Pasze ogółem	1 679	46	3 246	50	688 522	20	1 492 799	28	217
w tym: treściwe	937	25	1 622	25	674 945	20	1 474 871	27	219
Siła pociągowa	253	7	736	11	40 217	1	134 994	2	336
Leczenie	91	2	166	3	22 867	1	26 848	0	176
Amortyzacja	122	3	141	2	16 249	0	30 657	1	189
Zakup owiec	59	2	19	0	2 004 426	57	2 690 753	49	134
Pozostałe koszty bezpo- średnie	46	1	45	1	29 016	1	35 915	1	124
Razem koszty bezpośred- nie	2 990	81	5 575	86	2 939 002	84	4 685 564	86	159
Koszty pośrednie	691	19	933	14	574 727	16	751 773	14	131
Koszty własne ogółem	3 681	100	6 508	100	3 513 729	100	5 437 337	100	155

^a W kosztach robocizny uwzględniono płace + ubezpieczenia społeczne + podatek + nieodpłatne świadczenia zakładu na rzecz pracowników oraz w tuczu jagniąt premię eksportową.

Tabela 2

Wartość produkcji owczarskiej w RZD Puczniów

Wyszczególnienie	Ferma zarodowa — w przeliczeniu na jedną matkę z przychówkiem				Tucz jagniąt ogółem				wskaznik 1973/74 -1976/77 = 100	
	średnie roczne w latach 1971/72- -1976/77		1977/78		średnie roczne w latach 1973/74 -1976/77		1977/78			
	zł	%	zł	%	zł	%	zł	%		
Wełna	1 888	46	2 452	35	130	562 657	17	998 652	20	177
Sprzedaż do chowu	1 366	34	3 404	48	249	×	×	×	×	×
Sprzedaż na rzeź	220	6	314	4	143	2 185 438	65	3 977 330	78	182
Skóry	13	0	8	0	62	2 137	0	2 648	0	124
Zwiększenie wartości stada	581	14	913	13	157	609 627	18	105 199	2	17
Ogółem wartość produkcji	4 068	100	7 091	100	174	3 359 859	100	5 083 829	100	151

Tabela 3

Wyniki działalności zarodowej fermy owczej w RZD Puczniew

Wyszczególnienie	Średnie roczne w latach		Wskaźnik 1971/72- -1976/77 =100
	1971/72- -1976/77	1977/78	
Stan owiec (szt.)	724	817	113
w tym: matek	393	428	109
Na 100 matek:			
jagniąt urodzonych	113,0	127,7	113
jagniąt odchowanych	105,2	114,2	109
Przyrost na 1 matkę (kg)	63	74	117
Wydajność wełny na 1 matkę (kg)	7,74	8,48	110
Zużycie na 1 kg przyrostu:			
pasz treściwych (kg)	4,18	4,07	97
białka ogólnego strawnego (kg)	1,56	1,40	90
jednostek owsianych	15,39	13,04	85
Koszty własne:			
pasz na produkcję 1 jednostki zbożowej (zł)	277	467	169
pasz na 1 kg przyrostu (zł)	26,62	43,90	165
produkcji 1 jednostki zbożowej (zł)	607	936	154
Wartość produkcji 1 jednostki zbożowej	671	1 020	152
Średnia cena sprzedaży (zł)			
1 kg wełny	244	289	118
1 tryka	6 200	9 331	151
1 maciorki	3 087	5 643	183
Koszt własny produkcji 1 kg wełny (zł)	215	260	121
Zysk na 1 ha powierzchni wyżywieniowej (zł)	1 738	1 742	100
Wskaźnik opłacalności bez dotacji.	110	109	99

Zwiększenie wartości wełny było spowodowane liczbą owiec sprzedanych, wydajnością wełny od sztuki oraz jej ceną jednostkową. Liczby zawarte w tabeli 3 pozwalają głębiej poznać zagadnienie ekonomiczne działalności zarodowej fermy owczej. Mierniki ilościowe i wartościowe dotyczące tuczu jagniąt przedstawiliśmy w tabeli 4. Dynamika wzrostu kosztów ogółem była wyższa od dynamiki wartości produkcji ogółem. W całym analizowanym okresie, przy zastosowanej metodzie obliczania kosztów i wartości produkcji, tucz jagniąt był nieopłacalny (wskaźnik opłacalności był poniżej 100). W państwowych przedsiębiorstwach rolniczych istnieją od 1971/72 r. dopłaty do końcowej produkcji netto. Stwarzają one korzystniejsze zmiany w opłacalności, o czym świadczy drugi wskaźnik opłacalności (tab. 4) obejmujący dotacje z tytułu końcowej produkcji netto analizowanego tuczu jagniąt.

Tabela 4

Wyniki działalności produkcyjnej tuczu jagniąt w RZD Puczniew

Wyszczególnienie	Średnie roczne w latach		Wskaźnik 1973/74- -1976/77 =100
	1973/74- -1976/77	1977/78	
Jagnięta zakupione (szt.)	1 464	1 520	104
Średnia cena (zł/kg)	41,82	56,83	136
Jagnięta z własnego chowu (szt.)	179	159	89
Średnia cena (zł/kg)	31,13	55,48	178
Sprzedaż (szt.)	1 279	1 664	130
Średnia cena (zł/kg)	40 60	55,62	137
Średnia wydajność wełny od sztuki (kg)	2,07	2,32	112
Średnia cena wełny (zł/kg)	215	251	117
Powierzchnia wyżywieniowa na 100 kg przyrostu (ha)	0,28	0,37	132
Na 1 kg przyrostu zużyto:			
pasz treściwych (kg)	9,37	8,03	86
białka ogólnego strawnego (kg)	1,62	1,45	90
jednostek owsianych	9,17	7,96	87
Ilość produkcji (w jednostkach zbożowych) na 1 ha powierzchni wyżywieniowej	36,55	26,11	71
Koszty własne: pasz na produkcję 1 jednostki zbożowej (zł)	358	470	131
pasz na 1 kg przyrostu w zł	37,29	46,00	123
produkcji 1 kg żywca sprzedanego	38,82	59,49	153
Wskaźnik opłacalności: bez dotacji	96	94	98
z dotacją	101	102	101

WNIOSKI

1. Należy uznać za zbyt niski wzrost ceny wełny w stosunku do dynamiki cen materiału hodowlanego, którego ceny zwiększyły się bardziej prawidłowo w odniesieniu do kosztów pasz, mających tendencję zwyżkową. Mimo to jednak opłacalność zarodowej fermy owczej w RZD Puczniew w 1977/78 r. w stosunku do okresu 1971/72-1976/77 nie uległa większym zmianom.

2. Przemysłowy tucz jagniąt w RZD Puczniew w latach 1973/74-1977/78 przy zastosowanej metodzie obliczania kosztów i wartości produkcji bez uwzględnienia dotacji był nie opłacalny, a po ich uwzględnieniu był dla gospodarstwa opłacalny. Jego opłacalność w dużej mierze zależała od cen płaconych za jagnięta i od skarmianych pasz.

LITERATURA

1. Praca zbiorowa: Normy żywienia zwierząt gospodarskich. PWRiL, Warszawa 1965.

T. Kuśmider

РЕНТАБЕЛЬНОСТЬ ПЛЕМЕННОЙ ОВЧАРНИ И ОТКОРМА ЯГНЯТ

Резюме

В статье приводятся результаты исследований проведенных в опытной станции Пучнев, подчиненной Институту экономики и организации хозяйств Варшавской сельскохозяйственной академии, по рентабельности племенного стада овец и откорма ягнят. Англомериносовое стадо в хозяйстве Мянув имеет уже 27-летнюю традицию. Откорм ягнят был начат в 1973 г. Большинство ягнят происходило со скупки.

В расчете себестоимости продукции применяли специальный метод („раздельно-органический). Расчеты проводились для хозяйственного года 1977/78. Для установления изменений в расходах и в стоимости продукции приводятся также средние взвешенные для период 1971/72-1976/77 по отношению к племенному стаду и для периода 1973/74-1976/77 по отношению к откорму ягнят.

В общей величине себестоимости продукции были выделены стоимость рабочей силы, кормов (в том числе концентратов), тяговой силы, лечения амортизации, покупки баранов и ягнят и другие непосредственные и косвенные стоимости.

Общую величину стоимости продукции составляли: продажа шерсти, продажа овец для разведения, убойные овцы, кожи и прирост стоимости стада. В таблицах приводится ряд показателей, характеризующих производственную деятельность племенного стада и откорма ягнят с особым учетом стоимости. В условиях опытной станции Пучнев племенное стадо овец является рентабельным. Также рентабельным можно считать откорм ягнят, при учете полученных дотаций.

T. Kuśmider

PROFITABILITY OF PEDIGREE FLOCK OF SHEEP AND OF FATTENING LAMBS

Summary

Results of the investigations carried out by the Experiment Station Puczniew, Warsaw Agricultural University, on profitability of pedigree flock of sheep and feeding lambs, are presented in the paper. The Anglo-Merino flock at the farm Mianów is already of 27-year tradition. Fattening lambs was started in 1972. Most lambs came from purchase.

In calculation of the prime cost of production a special („division-organic”) method was applied. The calculation concerned the economic year 1977/78. To establish changes in costs and production value also weighed means for the period 1971/72-1976/77 in relation to the pedigree flock and for the period 1973/74-1976/77 in relation to fattening lambs have been quoted.

In total prime costs of production the costs of labour, feed (including concentrates), traction power, treatment, amortisation purchase of rams and lambs,

other direct and indirect costs were separated. The total production value included: selling wool, selling sheep for breeding, slaughter sheep, skins and flock value increment. In tables a number of indices characterizing production activity of pedigree flock and fattening lambs are quoted, at a particular consideration of costs. Under conditions of the Experiment Station Pucznie the sheep flock proved to be profitable. Also profitable fattening lambs should be regarded while taking into consideration the subsidies obtained.